

Силабус
навчальної дисципліни
Журналістський фах (медіаправо та журналістська етика)
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма Журналістика
Спеціальність 061 Журналістика
Галузь знань Журналістика та інформація
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Викладач (і)	Юлія МЕЛЬНИКОВА
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/melnikova-yuliya-oleksandrivna/
Контактний тел.	+38 050 9391828 (telegram)
E-mail викладача:	melnichka07@gmail.com
Графік консультацій	Середа, 14.00-16.00 (ідентифікатор зум-конференції: 591 418 4370 код доступу: 495786)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/ семінарські/ лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
6/180	30	30	120	екзамен
	8	8	164	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: журналістика, засоби масової інформації, медіаправо, журналістська етика, саморегуляція, свобода слова

Мета та предмет курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Журналістський фах» (медіаправо та журналістська етика) є розвинути у студентів навички самостійної морально-етичної орієнтації у практичній професійній діяльності, здатність студентів до зважених етичних суджень у журналістській практиці;

Основні завдання вивчення дисципліни полягають у тому, щоб дати студентам чіткі уявлення про основи медіаправа та журналістської етики, основні етапи та тенденції у її розвитку; основні етичні вимоги, закріплені у міжнародних, національних, корпоративних, нормативних документах з журналістської етики; підвищити моральну культуру майбутніх медіафахівців.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК 4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 5. Здатність діяти соціально відповідально	ПРЗ 1. Знає професійні стандарти, етичні та правові норми, що регулюють функціонування ЗМК та журналістську

<p>та свідомо. ЗК 11. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях СК 8. Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення та технічне обладнання для провадження журналістської діяльності. ФК 13. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави</p>	<p>діяльність в Україні. ПРУ 3. Здатний дотримуватись професійних стандартів, етичних та правових норм, забезпечуючи суспільство різнобічною, оперативною, повною і правдивою інформацією. Уміє діяти соціально відповідально. ПРУ 9. Уміє писати журналістські матеріали для різних видів ЗМК (друковані, радіо, телебачення, інтернет-ЗМІ), використовуючи відповідні жанри журналістських матеріалів, специфіку їх підготовки відповідно до різновиду ЗМК (друковані, радіо, телебачення, інтернет-ЗМІ). ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників масово-інформаційного процесу</p>
---	---

Зміст курсу:

- Тема 1. Журналістська етика як специфічна галузь професійної етики
- Тема 2. Принципи журналістської етики. Саморегуляція журналістської спільноти
- Тема 3. Журналістика під час виборчих перегонів. Політична заангажованість медіа
- Тема 4. Основні категорії журналістської етики: професійний обов'язок, професійна відповідальність, професійна совість, професійна честь, професійний авторитет. Взаємовідносини в редакції; у медіаспільноті.
- Тема 5. Принципи роботи з інформацією
- Тема 6. Журналістська етика: культурний вимір
- Тема 7. Адвокаційна журналістика
- Тема 8. Дискримінаційні практики у медіа та шляхи їх подолання
- Тема 9. Медіаправо як наука і навчальна дисципліна.
- Тема 10. Інформаційна безпека.
- Тема 11. Авторське право та суміжні права.
- Тема 12. Інформаційне законодавство України про роботу із ЗМІ із судами.
- Тема 13. Правові основи заснування ЗМІ в Україні.
- Тема 14. Суспільне мовлення і громадянське суспільство
- Тема 15. Кримінально-правові та цивільно-правові норми журналістської діяльності

Методи навчання:

лекції, практичні заняття, дискусії, аналіз кейсів (Case study), проєктне навчання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувачів очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Дозволяється використовувати ChatGPT або інші інструменти штучного інтелекту для швидкого збору інформації та первинного аналізу, на основі чого самостійно готувати доповідь, відповідь на питання або інші завдання. Використовувати ChatGPT для генерації готових рефератів чи домашніх робіт є неприпустимим.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

Технічне забезпечення: комп'ютери або ноутбуки, сканер, принтер; аудіо- та відеообладнання (мікрофон, диктофон, відео- та фотокамери).

Програмне забезпечення: текстові редактори (Microsoft Word, Google Docs); інструменти для аналізу даних: Microsoft Excel, Google Sheets; інструменти для візуалізації даних, створення графіків, карт і діаграм Datawrapper, Tableau; інструменти для перевірки фактів та роботи з базами даних (Maltego, Pipl, LexisNexis); програмне забезпечення для роботи з мультимедіа (Adobe Premiere Pro, Adobe Photoshop, Canva), інструменти для шифрування і захисту даних.

Наочність: презентації, відеолекції та документальні фільми, аналіз кейсів, інтерактивні вправи та симуляції – моделювання реальних ситуацій для відпрацювання навичок журналістських розслідувань.

Система оцінювання та вимоги:

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Лекційні заняття (конспект, творчі завдання)	10	
Практичні заняття	30	
Самостійна робота	10	
Екзамен	50	

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання, та балів, отриманих здобувачем на екзамені. Підсумкова оцінка вираховується за шкалою, яка використовується в університеті, та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання

Оцінка за бальною шкалою, що використовується в Університеті	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Посібник з журналістської етики /Авт. кол. – Куликов А., Кузьменко Л., Дворовий М.,
2. Дуцик Д., Куц Л. Київ : Комісія з журналістської етики, 2023. 129 с.
3. Права людини та мас-медіа в Україні : збірник конспектів лекцій. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. 2018. 260 с.
4. Права людини та мас-медіа в Україні: Частина 2: Збірник конспектів лекцій / за ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики, 2020. 328 с.
5. Права людини та масмедіа в Україні. Частина 3: Збірник конспектів лекцій / за ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики, 2021. 352 с.
6. Холоденко О. В. Мені погано, коли мовчу. Журналістика незалежної України: інтерв'ю відомих медійників. Київ : Паливода А. В., 2019. 512 с.
7. Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні. З досвіду роботи Комісії з журналістської етики: Аналітично-довідковий збірник / За заг. ред. Л. Кузьменко, Л. Куц, М. Дворового, О. Погорелова. Київ : Комісія з журналістської етики, 2022. 90 с.

Допоміжні

8. Бондаренко І. С. Журналістська етика : навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя: ЗНУ, 2013. 107 с.
9. Дотримання прав вразливих груп населення (наркозалежні та працівники комерційного сексу) у діяльності правоохоронних органів : [аналіт. звіт за результатами дослідження] / Авт. кол. Ю. Белоусов, З. Швець, В. Семенюк, В. Чупров, С. Швець. – Київ : Паливода А.В., 2016. 96 с.
10. Етична журналістика : короткий посіб. за матеріалами тренінгів «Вивчення стандартів журналістської етики» / упоряд. С. Томіленко, Т. Бондаренко; Міжнародний фонд «Відродження», Агентство з міжнародного розвитку США. Черкаси : Медіапрофесіонал, 2007. 56 с.
11. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми / уклад. Т. Петрів [та ін.]; ред. О. Бондаренко, М. Гаврилюк. Київ : Нічлава, 2006. 100 с.
12. Иванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика : підручник. Київ : Вища школа, 2007. 237 с.
13. Корню Д. Етика засобів масової інформації. К. : К.І.С., 2004. 130 с.
14. Кузнецова О. Д. Журналістська етика та етикет: основи теорії, методики, дослідження трансформації незалежних видань України, регулювання моральних порушень. Львів : Світ, 1998. 412 с.
15. Кузнецова О. Д. Професійна етика журналістів : посібник. Львів : ПАІС, 2007. 246 с.
16. На захисті суспільних інтересів : посібник для правників та правозахисників. – Київ : Атіка, 2009. 416 с.
17. Практикум із журналістської етики : навчальний посібник. 2-е вид., стереотип. Київ : Видавець О. Зень, 2012. 320 с.
18. Приступенко Т. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 351 с.
19. Халер М. Пошук і збір інформації : навчальний посібник. Київ : Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2006. 308 с.
20. Що українці знають і думають про права людини: загальнонаціональне дослідження / [І. Бекешкіна, Т. Печончик, В. Яворський та ін.]; під заг. ред. Т. Печончик. Київ, 2017. 308 с.

Інтернет-ресурси

21. Детектор медіа. URL : <https://detector.media/>
22. Освітній консорціум журналістів-розслідувачів. URL: <https://ijec.org/>
23. Global Investigative Journalism Network/ URL : <https://gijn.org/>
Документи з журналістської етики та медіаправа
24. Декларація принципів поведінки журналістів, прийнята на II всесвітньому Конгресі Міжнародної федерації журналістів (Бордо, 25–28 квітня 1954 р.), зі змінами, внесеними XVIII всесвітнім Конгресом МФЖ (Хельсінгбор, 2–6 червня 1986 р.).
25. Міжнародні принципи професійної етики в журналістиці, прийняті на IV Консультативній зустрічі міжнародних і регіональних професійних журналістських організацій під егідою ЮНЕСКО (Париж-Прага, 1983 р.).
26. Кодекс етики українського журналіста (2013).
27. Зasadничі принципи функціонування Ради німецької преси. Публіцистичні принципи (Кодекс преси).
28. Редакційні настанови Бі-Бі-Сі (витяги).
29. Редакційний статут Національної телекомпанії України (витяги).